

MEN STREAMING ÄR VÄL LAGLIGT?

SAMMANFATTNING

Varken streaming eller fildelning är i sig olagligt. Det är viktigt att skilja på tekniken i sig och hur den används. En enkel fråga man kan ställa sig när man kommer i kontakt med material på nätet är om sajten känns seriös eller inte. Är den senaste biofilmen tillgänglig gratis? Då har den med största säkerhet inte hamnat där på laglig väg.

Idag finns det gott om alternativ där du både kan ladda hem film, musik och böcker på ett sjyst sätt där upphovsrätten inte kränks. Använder du lagliga alternativ får upphovsmakaren betalt och kan skapa nytt. Använder du en tjänst eller sajt baserad på illegalt införskaffat material får upphovsmannen inte betalt och i värsta fall skor sig istället någon annan på dennes arbete.

FÖRDJUPNING

Det är viktigt att poängtera att varken fildelning eller streaming i sig är olagligt. Det är först när dessa sätt att sprida material utan att upphovsrättsinnehavaren gett sitt tillstånd som det blir en illegal handling.

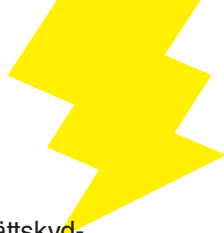
Tänk dig en artist som själv lägger ut en låt på sin hemsida. Musikern äger själv rättigheterna till låten och har därmed här själv godkänt att vem som helst får och kan ladda hem den utan kostnad. Detta är givetvis helt okej enligt lagen. Kom ihåg – det är den som äger rättigheterna som avgör hur det får användas.

Tänk dig nu istället ett scenario där en dokumentärfilmare arbetat länge på en film som hon efter mycket arbete färdigställt och kanske lånat pengar för att kunna genomföra. Målet är att filmen ska kunna visas på tv, kanske rentav bio. Någonstans försvinner en förhandskopia som filmaren skickat till en distributör. Någon tar sig sedan friheten att ladda upp filmen på en känd streamingsajt. Den blir snabbt populär, visas tusentals gånger och blir omtalad. Den tänkta distributören av filmen drar sig ur ett eventuellt samarbete eftersom filmen redan är så pass spridd. Dokumentärfilmaren har nu arbetat i nästan två år med sin film som förvisso blivit populär – men inte genererat en krona till filmaren (som ändå har lånen att betala). De ljusskygga ägarna till streamingsajten har däremot tjänat pengar på den populära filmen, till exempel på annonser.

Ovanstående exempel är fiktivt men belyser en viktig fråga när det kommer till illegal spridning av upphovsrättskyddat material. Argumentet att ”det är väl bättre att en film blir sedd av många än inte alls” hörs ibland i debatten men återigen glöms då kärnfrågan bort – det är upphovsrättshavarens beslut, inte ditt eller mitt.

Idag finns det flera aktörer på marknaden som erbjuder laglig streaming av filmer och tv-serier som mot en avgift kan ses på datorn och teven, i vissa fall även på mobilen och i surfplattan. Dessa företag har alla en sak gemensamt – de respekterar kreatörens rättigheter och betalar i sin tur för att kunna erbjuda just dennes verk till allmänheten. Samtidigt finns det också många sajter på internet som erbjuder streaming och nedladdning av material utan att det kostar något. Här är fallet oftast det motsatta. De sprider alltså filmer och serier utan att ha rätt till det.

Illegal streaming och nedladdning kan tyckas vara ganska oskyldigt. Ett vanligt argument för illegal spridning är att filmbolagen tjänar pengar ändå. Riktigt så lätt är det tyvärr inte och mindre intäkter kan leda till ett minskat utbud. För vem vill ta chansen att skapa en tv-serie, ett album eller ett dataspel om utsikterna att få betalt för sitt arbete blir allt mindre?

I en del länder stoppar internetoperatörer tillgången till välkända sajter som sprider upphovsrättskyddat material utan tillstånd. I en uppmärksamdom 2014 bestämde EU-domstolen att internetleverantörer har ett ansvar att stoppa tillgången till piratsajter som erbjuder till exempel streaming av illegalt material, oavsett var i världen dessa sajter än må vara baserade. Detta efter att två filmbolag drivit en rättslig process i Österrike.

Vad få tänker på är att de som driver nedladdningssajter och streamingtjänster där materialet hamnat på olagligt vis ofta även tjänar pengar på andras arbete. Detta via exempelvis annonsintäkter. Matematiken här är egentligen inte särskilt komplicerad. Använder du legala alternativ får uphovsmakaren betalt och kan leva på sitt arbete. Använder du en tjänst eller sajt baserad på illegalt införskaffat material får uphovsmannen inte betalt och i värsta fall skor sig istället en tredje part på konstnärens arbete.

I en del länder stoppar internetoperatörer tillgången till välkända sajter som sprider upphovsrättskyddat material utan tillstånd. I en uppmärksamdom 2014 bestämde EU-domstolen att internetleverantörer har ett ansvar att stoppa tillgången till piratsajter som erbjuder till exempel streaming av illegalt material, oavsett var i världen dessa sajter än må vara baserade. Detta efter att två filmbolag drivit en rättslig process i Österrike.

Vad få tänker på är att de som driver nedladdningssajter och streamingtjänster där materialet hamnat på olagligt vis ofta även tjänar pengar på andras arbete. Detta via exempelvis annonsintäkter. Matematiken här är egentligen inte särskilt komplicerad. Använder du legala alternativ får uphovsmakaren betalt och kan leva på sitt arbete. Använder du en tjänst eller sajt baserad på illegalt införskaffat material får uphovsmannen inte betalt och i värsta fall skor sig istället en tredje part på konstnärens arbete.

Faktaruta:

Checklista för osjysst streaming

- En film som inte gått upp på bio finns tillgänglig. Ibland med texten "SCREENER, NOT FOR DISTRIBUTION" över halva skärmen.
- Allt material är gratis. Även viruset som du får på köpet. Just det, samma virus som förvandlar din dator till en zombie.
- Sidan är nedluskad med reklam för muskelpreparat, pormaskrengöring och nakna människor.
- Bildkvaliteten påminner om att titta på ett akvarium. Inuti ett akvarium.
Med felslipade glasögon på sig.
- Stavningen är en vild mix av svengelska översättningar och okända, inte sällan väldigt nyskapande ord.

MER LÄSNING:

Copyswede.

<http://www.copyswede.se/rattighetshavare/vad-kan-du-fa-ersattning-for/privatkopiering/>

Sveriges radio.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5568238>

Regeringen om fildelning och nedladdning.

<http://www.regeringen.se/sb/d/6143/a/55366>

Jurist om EU-domstolens beslut.

<http://www.dagensjuridik.se/2014/04/darfor-gor-eu-domstolen-internetleverantorer>

DISKUSSIONSFRÅGOR:

Hur streamar du material?

Hur har ditt konsumtionsmönster förändrats de senaste fem åren?

INLÄMNINGSUPPGIFT:

Hur påverkas framtida filmproduktion av illegal streaming och fildelning?